

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціальної педагогіки та психології

О.В. Пономаренко

« _____ » _____ 2020 р.

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМАНДИ
В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів

спеціальності 013 – Початкова освіта

освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Укладач: к. пед. н., ст. викл. Хайдарова О.С.

Обговорено та ухвалено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Протокол № 1 від "17" 08 2020 р.

Завідувач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Н.В. Заверико

Ухвалено науково-методичною радою факультету соціальної педагогіки та психології

Протокол № 1 від "14" 08 2020 р.

Голова науково-методичної ради факультету соціальної педагогіки та психології

І.В. Козич

2020 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціальної педагогіки та психології

_____ О.В. Пономаренко

«_____» _____ 2020 р.

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМАНДИ
В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів

спеціальності 013 – Початкова освіта

освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Укладач: к. пед. н., ст. викл. Хайдарова О.С.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної педагогіки
та спеціальної освіти

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 2020 р.

Завідувач кафедри соціальної педагогіки
та спеціальної освіти

Н.В. Заверико

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 2020 р.

Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології

І.В. Козич

2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 01 – «Освіта/Педагогіка»	Дисципліни вільного вибору студента у межах спеціальності Цикл професійної підготовки	
Розділів - 2	Спеціальність 013 – «Початкова освіта»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 120	Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»		2-й
		Лекції	
			4 год.
		Практичні	
			8 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
			108 год.
		Вид контролю:	
		залік	
	Рівень вищої освіти: магістерський		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Організація роботи мультидисциплінарної команди в умовах інклюзії» є формування у студентів професійних компетентностей у галузі інклюзивної освіти; формування цілісного уявлення про інклюзію, законодавство України у сфері інклюзивної освіти, формування цілісного уявлення про організацію інклюзивного освітнього середовища, команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами (мультидисциплінарну команду), сучасні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, безбар'єрність в інклюзивному освітньому середовищі, застосування універсального дизайну в діяльності педагога закладу освіти.

Основні **завдання** вивчення дисципліни «Організація роботи мультидисциплінарної команди в умовах інклюзії»:

- формування у студентів сучасних уявлень про суть інклюзивної освіти;
- розширення обізнаності з законодавчою базою України у сфері інклюзивної освіти та основними нормативно-правовими документами.
- засвоєння спеціальної термінології у сфері інклюзивної освіти;
- оволодіння знаннями щодо організації інклюзивного освітнього середовища;
- набуття навичок організації освітнього процесу в інклюзивному класі;
- вироблення знань і навичок щодо діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП;
- формування знань і навичок складання індивідуальної програми розвитку дитини з ООП;
- розширення уявлень про порушення психофізичного розвитку дітей та особливості їх навчання й виховання в умовах інклюзивного освітнього середовища;

- знайомство з сучасними підходами до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;

- розширення уявлень про універсальний дизайн в освіті.

У результаті вивчення дисципліни «Організація роботи мультидисциплінарної команди в умовах інклюзії» студенти повинні **знати**:

- спеціальну термінологію у сфері інклюзивної освіти;

- основні принципи, переваги, існуючі виклики інклюзивної освіти;

- законодавчу базу України у сфері інклюзивної освіти та основні нормативно-правові документи;

- особливості організації освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти/інклюзивному класі;

- порушення психофізичного розвитку дітей та особливості їх навчання й виховання в умовах інклюзивного освітнього середовища;

- ефективні стратегії взаємодії у сфері інклюзивної освіти;

- сучасні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;

- концепцію і принципи універсального дизайну;

- корекційні технології та методики;

вміти:

- застосовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових засад щодо організації інклюзивного навчання в закладах освіти;

Згідно з вимогами освітньої програми «Початкова освіта» студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей):

- здатність генерувати нові ідеї (креативність);

- здатність працювати в команді;

- здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі початкової, зокрема, інклюзивної освіти;

- здатність до організації співпраці закладу початкової освіти з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців до партнерства з батьками.

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу «Організація роботи мультидисциплінарної команди в умовах інклюзії» пов'язана з курсами «Основи інклюзивної педагогіки», «Організація інклюзивного освітнього середовища», «Нормативно-правові засади інклюзивної освіти», «Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1

Основи інклюзивної освіти

Тема 1. Інклюзивна освіта: основні принципи, переваги, існуючі виклики.

Вступ до навчального курсу: програма, структура та очікування.

Актуальність інклюзивної освіти в Україні. Визначення сутності понять «інклюзія», «інклюзивна освіта», «дитина з особливими освітніми потребами».

Визначення переваг інклюзивної освіти для дитини з особливими освітніми потребами, їхніх батьків; батьків і дітей, які знаходяться поруч з дитиною, у якій є особливі освітні потреби; педагогів.

Тема 2. Законодавство України у сфері інклюзивної освіти.

Міжнародне законодавство щодо осіб з особливими потребами. Загальна Декларація ООН про права людини. Конвенції ООН про права дитини. Саламанкська декларація. Конвенція ООН про права людей з інвалідністю.

Основні відомості про законодавче та нормативно-правове забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами.

Створення умов для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей, а також забезпечення виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації прав і задоволенню потреб таких осіб у сфері освіти. Умови створення інклюзивного класу. Моделі управління в роботі закладів освіти в умовах децентралізації.

Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та початкової освіти.

Розділ 2

Командний підхід як необхідна умова забезпечення якісної освіти в інклюзивному класі.

Тема 1. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у закладі освіти, особливості цих дітей.

Визначення «дитина з особливими освітніми потребами», «дитина з порушеннями психофізичного розвитку», «корекція». Порушення психофізичного розвитку. Ознаки порушень, їх типи та причини виникнення. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

Тема 2. Сучасні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.

Організація інклюзивного навчання у закладах освіти. Модель організації освітнього процесу. Порядок комплектування закладів освіти та інклюзивних класів, організація корекційно-розвиткової роботи. Документація інклюзивного закладу освіти/класу. Шляхи реалізації корекційно-розвиткового компоненту.

Тема 3. Організація роботи мультидисциплінарної команди в умовах інклюзії.

Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Формування мультидисциплінарної команди. Функції учасників мультидисциплінарної команди. Взаємодія учасників команди при складанні та виконанні індивідуального навчального плану. Документація учасників команди.

Моніторинг навчально-виховних досягнень дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП. Визначення «корекційно-розвиткова робота», «команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами», «мультидисциплінарна команда», «модифікація», «адаптація».

Аналіз функцій асистента вчителя/дитини, його посадові обов'язки. Співпраця асистента вчителя/дитини з батьками дитини з ООП та педагогами закладу освіти, у тому числі корекційними педагогами. Документація асистента вчителя.

Тема 4. Безбар'єрність в інклюзивному освітньому середовищі.

Визначення «універсальний дизайн». Доступність і концепція універсального дизайну як важливі умови забезпечення інклюзивної освіти. Концепція універсального дизайну. Принципи універсального дизайну. Безбар'єрність в інклюзивному освітньому середовищі. Засоби корекції. Корекційні технології та методики. Корекційно-розвиткова спрямованість навчально-виховного процесу у класах дітей з ООП.

Тема 5. Фінансове забезпечення інклюзивної освіти.

Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

Тема 6. Співпраця ІРЦ із закладами освіти.

Участь фахівців ІРЦ в мультидисциплінарній команді. Порядок та умови проведення комплексної оцінки розвитку дитини. Моделі управління в роботі ІРЦ в умовах децентралізації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин										
	денна форма						заочна форма				
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі			
		л	с/п	лаб.	сам.роб.	інд.з авд. (при наявн ості)		л	с/п	лаб.	сам.роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Розділ 1. Основи інклюзивної освіти											
Тема 1. Інклюзивна освіта: основні принципи, переваги, існуючі виклики.							12	2			10
Тема 2. Законодавство України у сфері інклюзивної освіти.							10				10
Разом за розділом 2							22	2			20
Розділ 2. Командний підхід як необхідна умова забезпечення якісної освіти в інклюзивному класі											
Тема 1. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у закладі освіти, особливості цих дітей.							17		2		15
Тема 2. Сучасні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.							18				18
Тема 3. Організація роботи мільтидисциплінарно ї команди в умовах інклюзії.							22	2			20
Тема 4. Безбар'єрність в інклюзивному освітньому середовищі.							17		2		15
Тема 5. Фінансове забезпечення інклюзивної освіти.							12		2		10
Тема 6. Співпраця ІРЦ із закладами освіти.							12		2		10
Разом за розділом 2							98	2	8		88

<i>Усього годин</i>							120	4	8		10	8
---------------------	--	--	--	--	--	--	-----	---	---	--	----	---

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми	Кількість годин для заочної форми
1.	Інклюзивна освіта: основні принципи, переваги, існуючі виклики.		
2.	Законодавство України у сфері інклюзивної освіти.		
3.	Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у закладі освіти, особливості цих дітей.		
4.	Сучасні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.		2
5.	Організація роботи мультидисциплінарної команди в умовах інклюзії.		2
6.	Безбар'єрність в інклюзивному освітньому середовищі.		
7.	Фінансове забезпечення інклюзивної освіти.		
8.	Співпраця ІРЦ із закладами освіти.		
Разом			4

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми	Кількість годин для заочної форми
1.	Інклюзивна освіта: основні принципи, переваги, існуючі виклики.		
2.	Законодавство України у сфері інклюзивної освіти.		
3.	Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у закладі освіти, особливості цих дітей.		2
4.	Сучасні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.		
5.	Організація роботи мультидисциплінарної команди в умовах інклюзії.		
6.	Безбар'єрність в інклюзивному освітньому середовищі.		2
7.	Фінансове забезпечення інклюзивної освіти.		2
8.	Співпраця ІРЦ із закладами освіти.		2
Разом			8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми	Кількість годин для заочної форми
1.	Інклюзивна освіта: основні принципи, переваги, існуючі виклики. <i>Розроблення інтерактивної презентації з теми.</i>		10
2.	Законодавство України у сфері інклюзивної освіти. <i>Розроблення мультфільму (інтерактивної презентації) «Права і можливості на рівний доступ до освіти дитини з ООП»</i>		10
3.	Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у закладі освіти, особливості цих дітей. <i>Проблемно-орієнтовне реферування особливостей розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку та методів корекції і розвитку (психофізичне порушення – вибір студента).</i>		15
4.	Сучасні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. <i>Написання есе на тему «Сучасні підходи до організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти».</i>		18
5.	Організація роботи мультидисциплінарної команди в умовах інклюзії. <i>Складання розширеної довідки щодо посадових обов'язків учасників мультидисциплінарної команди. Розроблення ІПР для конкретної дитини з особливими освітніми потребами (психофізичне порушення – на вибір студента).</i>		20
6.	Безбар'єрність в інклюзивному освітньому середовищі. <i>Розроблення заходів, за допомогою яких можна усунути бар'єри для навчання та залучення дітей з особливими освітніми потребами (психофізичне порушення – на вибір студента).</i>		15
7.	Фінансове забезпечення інклюзивної освіти. <i>Складання розширеної довідки щодо фінансування корекційної складової в інклюзивному класі відповідно до законодавства України.</i>		10
8.	Співпраця ІРЦ із закладами освіти. <i>Складання моделі співпраці фахівців ІРЦ в мультидисциплінарній команді.</i>		10
			108

8. Види контролю і система накопичення балів

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється у ході повсякденної навчальної діяльності студентів: експрес-тестування під час аудиторних занять; понятійні диктанти; виконання практичних завдань (доповіді; робота в мікрогрупах); усні відповіді; тестування по закінченню вивчення розділів.

Підсумковий контроль – здійснюється після завершення вивчення курсу: залік.

Використовуються методи усної перевірки результатів навчання – бесіда, виступ, пояснення, опитування; письмової перевірки результатів навчання – науково-дослідні, творчі завдання, тестування, письмові завдання самостійної роботи.

Оцінювання знань за навчальною дисципліною відбувається на підставі накопичених балів за результатами поточного та підсумкового контролю всіх видів згідно зі шкалою оцінювання.

При наявності 35 балів поточного контролю, студент допускається до підсумкового контролю.

Якщо студент із поважних причин пропустив заняття, для відпрацювання матеріалу йому пропонується виконання практичних завдань, що фіксується у вигляді конспекту та проводиться усне опитування щодо вивчених тем.

Підсумкова оцінка з дисципліни формується із загальної кількості набраних балів за результатами поточного контролю та екзамену.

Перевірка рівня засвоєння знань (поточний та підсумковий контроль, залік (теоретична частина) за вибором викладача може здійснюватися шляхом: комп'ютерного або письмового тестування. Практична частина заліку – письмова та усна відповіді.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань.

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Виконання практичного завдання у мікрогрупах (по 3-5 осіб) <i>Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять.</i>	3	3	9
2	Презентація виконаного завдання. <i>Термін виконання: під час проведення практичних занять.</i>	3	2	6
3	Експрес-тестування під час аудиторних занять <i>Термін виконання: під час проведення лекційних, практичних занять</i>	1	3	3
4	Контрольне тестування після вивчення першого розділу.	1	9	9

	<i>Термін виконання: по завершенню вивчення першого розділу</i>			
5	Контрольне тестування після вивчення другого розділу. <i>Термін виконання: по завершенню вивчення другого розділу.</i>	1	9	9
6	Перевірка письмових завдань самостійної роботи. <i>Термін виконання: по завершенню вивчення другого розділу.</i>	8	3	24
Залік	Залік (практична частина) – виконання творчого завдання <i>Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>	1	0-20	20
	Залік (теоретична частина) - підсумкове тестування. <i>Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>	1	0-20	20
Усього		7		100

Критерії оцінювання.

1-2. Виконання практичного завдання та його презентація на практичному занятті оцінюється у 5 бали (3 бали – за підготовку та 2 бали за презентацію (попередня табл.)).

Критерії оцінювання доповіді:

5 балів отримує студент, який самостійно, у повному обсязі виконав завдання, виявив творчий підхід до його виконання та представлення; під час презентації виказав глибоку обізнаність щодо теми завдання, розуміння сутності досліджуваної проблеми; виявив навички взаємодії з аудиторією, запропонував питання для групового обговорення.

4 бали отримує студент, який виконав завдання не в повному обсязі, стереотипно, але принципово правильно; під час презентації виявив не достатню обізнаність щодо теми дослідження, але під час обговорення проблемних питань, виявив певну активність, запропонував шляхи пошуку відповідей на проблемні запитання, або виконав завдання у повному обсязі, але не брав участі у презентації результатів.

3 бали отримує студент, який виконав завдання не в повному обсязі, з порушенням структури доповіді та/або без презентації; під час виконання завдання припускався певних помилок.

2 бали отримує студент, який виконав завдання номінально, без глибокого осмислення проблеми, творчого підходу.

0-1 бал отримує студент, який не виконав завдання або виконав його принципово неправильно. У таких випадках студенту надається одна можливість повторного виконання та презентації завдання, але не пізніше наступного практичного заняття. При цьому максимально можлива кількість балів складає 4.

3. Експрес-тестування під час аудиторних занять оцінюється у 3 бали, за умови, що студент виконав правильно більше 75% відсотків тестових завдань. За половину правильних відповідей студент отримує 1,5 балів. Менше половини правильних відповідей – 0 балів.

4-5. Контрольне тестування після вивчення розділів оцінюється максимально у 9 балів. Кількість балів підраховується згідно з відсотковим коефіцієнтом із розрахунку 100% правильних відповідей – 9 балів.

6. Перевірка письмових завдань самостійної роботи передбачає можливість отримати 24 бали (за 8 виконаних завдань). Для їх отримання студент має виконати та надати на перевірку письмові завдання, що входять до блоку самостійної роботи до початку

екзаменаційно-залікової сесії. Критерії оцінювання: за кожне правильно виконане завдання самостійної роботи студент отримує 3 бали. Виконання завдання не в повному обсязі, з негрубими помилками, але принципово правильне, передбачає отримання 2 балів. Наявність грубих помилок, номінальне виконання завдання передбачає отримання студентом 1 балу. 0 балів отримує студент, який не виконав завдання або виконав його неправильно.

7. Залік.

Практична частина заліку. Творче завдання. Передбачається схематичне складання програми супроводу дитини з інвалідністю командою фахівців різного профілю (тип закладу, тип порушення та вік дитини визначається викладачем під час заліку)

Критерії оцінювання.

Максимальна кількість балів – 20, які нараховуються за виконання таких частин роботи:

- визначення актуальності роботи – 2 б.;
- правильне визначення мети та завдань програми – 5 б.;
- логічність, послідовність викладення матеріалу – 3 б.;
- визначення ресурсів для виконання кожного етапу програми – 3 б.;
- доцільність запропонованих форм та методів роботи – 5 б.;
- презентація програми під час заліку – 2 б.

Теоретична частина заліку (тестування) оцінюється у 20 балів. Кількість балів підраховується згідно з відсотковим коефіцієнтом із розрахунку 100% правильних відповідей – 20 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою Університету	За національною шкалою	
		ЕЕкза мен	ЗЗалік
A	90 – 100 (відмінно)	55 (відмінно)	ЗЗарахо вано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.
2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник. Київ : Наука, 2015. 136 с.
3. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики : учебное пособие. Донецк : Либидь, 2002. 327с.

4. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навчально-методичний посібник ; за заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.
5. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами : методичний посібник ; під заг. ред. Софій Н. З. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.
6. Універсальний дизайн в освіті: посібник ; під заг. ред. Софій Н. З. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 76 с.

Додаткова:

1. Бондар В.І. Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці : навчальний посібник. Київ : Наш час, 2005. 176 с.
2. Кобильченко В.В. Теоретичні основи психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з порушеннями зору : монографія. Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. 367 с.
3. Кобильченко В.В., Бойчук Ю.Д., Сіліна О.Г. Дитина з особливими освітніми потребами: медичні та психолого-педагогічні аспекти розвитку, навчання і виховання : навчально-методичний посібник. Харків: Харківська академія неперервної освіти. Видавництво «Точка», 2015. 292 с.
4. Нагорна О.Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Рівне : НУВГП, 2015. 206 с.
5. Спільне викладання в інклюзивному класі : метод. матеріали. ; укладач Софій Н. З. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 70 с.
6. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі : навчально-наочний посіб. ; укладач Скрипник Т. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 56 с.

Інформаційні ресурси

1. Засенко В.В. Сучасні проблеми теорії і практики навчання дітей з особливими потребами. URL : http://canada-ukraine.org/ukr_Jornal_V1.htm
2. [Лопушинський І. П. Стан та перспективи реформування освіти в умовах децентралізації влади в Україні](#)
3. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр. (12.07.2017) URL : zakon.rada.gov.ua/go/545-2017-n...
4. Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. (09.08.2017). URL : zakon.rada.gov.ua/go/588-2017-p

Погоджено _____
навчальний відділ
« _____ » _____